

Петровська Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1177-7371>

Микитенко Т.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9479-2517>

Грудцина Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3467-855X>

Petrovska Yulia

V.I. Vernadsky Taurida National University

Mykytenko Tetiana

State Tax University

Grudtsyna Yulia

V.I. Vernadsky Taurida National University

ВЗАЄМНЕ ВИЗНАННЯ АВТОРИЗАЦІЙ АВТОРИЗОВАНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАТОРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено механізм взаємного визнання авторизованих економічних операторів (Mutual Recognition Arrangement, MRA) як інструмент управління ЗЕД в умовах трансформації міжнародної торгівлі. Обґрунтовано актуальність теми для України в контексті євроінтеграції. Систематизовано підходи до MRA, визначено розрив – відсутність інструментарію оцінки готовності країни до угод. Розкрито сутність MRA, що формує «авторизовані ланцюги постачання». Узагальнено досвід С-ТРАТ США (19 угод MRA із 45 країнами). Проаналізовано перспективи АЕО в Україні за ст. 80 Угоди про асоціацію. Систематизовано критерії еквівалентності АЕО та типи довіри між митницями. Розроблено матрицю й бальну шкалу оцінки готовності України. Встановлено перехідний етап готовності (7–8 балів із 18); пріоритети – валідація, інституційна спроможність, інформаційна взаємодія. Визначено проблеми впровадження MRA та напрями вдосконалення механізму.

Ключові слова: авторизований економічний оператор, взаємне визнання, зовнішньоекономічна діяльність, митні спрощення.

Постановка проблеми. В умовах трансформації міжнародної торгівлі, посилення вимог до безпеки глобальних ланцюгів постачання та поглиблення інтеграційних процесів особливого значення набуває розвиток програм авторизованих економічних операторів (АЕО) і механізмів їх взаємного визнання (Mutual Recognition Arrangement, MRA). Угоди MRA поширюють митні спрощення за межі національної юрисдикції, скорочують час митних формальностей, зменшують адміністративні витрати суб'єктів ЗЕД та підвищують безпеку міжнародних ланцюгів постачання.

Для України питання укладення угод MRA є особливо актуальним у контексті євроінтеграції, гармо-

нізації митного законодавства з ЄС та реформування національної митної системи. Ефективність використання цього механізму залежить від відповідності програми АЕО міжнародним стандартам, інституційної спроможності Держмитслужби, розвитку цифрової інфраструктури, результативності системи управління ризиками та рівня міжнародної довіри між митними адміністраціями.

У науковій літературі MRA як інструмент стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств досліджено недостатньо. Потребують обґрунтування організаційно-економічні передумови взаємного визнання авторизацій АЕО, оцінка його

впливу на конкурентоспроможність підприємств та визначення пріоритетних напрямів розвитку системи MRA в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємного визнання програм АЕО досліджували Варгуляк О. [11], Вдовиченко М. [4], Дугінець Г. [1, 4], Дубицький Д. [10], Золотарьова О., Караваєв Т. [1,] та інші. В роботі Дугінець Г. [4], Золотарьова О. [1], Караваєв Т. [1] наголошують, що ефективність взаємного визнання АЕО залежить не лише від укладення угод MRA, а й від комплексного розвитку інституційних, цифрових та нормативних передумов їх функціонування [1]. В'єтнамський вчений Т. Pham запропонував модель розробки угод про взаємне визнання (підготовка, переговори, імплементація) та систематизував чинники ефективності переговорного процесу: інституційна зрілість, довіра, гармонізація критеріїв, міжнародне співробітництво [2]. Корейський дослідник Lee J. довів, що, прозорість митного адміністрування та ефективний обмін інформацією є ключовими чинниками укладення угод MRA, оскільки забезпечують необхідний рівень взаємної довіри між митними адміністраціями [3].

Наведені підходи можна умовно систематизувати за двома напрямками: інституційно-довірчим, представленим працями Дугінець Г., Золотарьової О., Караваєва Т. [1] та Lee J. [3], які пов'язують ефективність MRA передусім із прозорістю адміністрування та інституційною зрілістю, і процесним, представленим моделлю Т. Pham, зорієнтованою на етапність переговорного процесу. Водночас жоден із зазначених підходів не пропонує кількісного інструментарію для оцінки готовності конкретної країни до укладення MRA, що й визначає науковий розрив, на заповнення якого спрямоване дане дослідження: відсутність формалізованої методики (матриці, шкали, індексу), яка дозволяла б зіставляти рівень готовності національної програми АЕО з вимогами партнерів на етапі, що передуює офіційним переговорам.

Водночас питання використання MRA як інструменту стратегічного управління ЗЕД підприємств потребує подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Взаємне визнання авторизованих економічних операторів – міжнародно-правовий механізм співробітництва між митними адміністраціями різних держав, відповідно до якого статус авторизованого економічного оператора, наданий підприємству однією країною, визнається митними органами іншої країни на основі укладених угод або домовленостей, що забезпечує застосування аналогічних митних спрощень, зниження рівня митного контролю та сприяє безпечному й безперервному функціонуванню міжнародних ланцюгів постачання. MRA – офіційний документ між двома або більше митними адміністраціями, в якому викладено обставини та умови визнання та прийняття програм АЕО сторін, що їх підписали [1].

Механізм MRA, що поширюється не лише на декларантів, а й на перевізників, власників складів, відправників і одержувачів вантажів, створює передумови для формування «авторизованих ланцюгів постачання»:

товари від АЕО країни-експортера розглядаються митницею країни-одержувача як менш ризикові, що прискорює оформлення. Через механізм MRA національні оператори отримують взаємні вигоди сертифікованим компаніям партнера (зниження частоти перевірок, пріоритетне оформлення, швидший випуск), спираючись на сумісність критеріїв, процедур валідації та обмін даними. Саме MRA є платформою для програм АЕО, яка надає 100 відсоткові переваги їхнім учасникам завдяки міжнародному визнанню з країнами-партнерами [1]. Однак, недостатня зрілість деяких програм АЕО, що призводить до менш відчутних переваг для бізнесу, стала проблемою у переговорах щодо укладення MRA. Якщо MRA підписується між двома країнами, які мають лише програми АЕО, орієнтовані на безпеку та експорт, з недостатнім пакетом пільг, складно домовитися про угоду, яка б надавала більше пільг, ніж ті, що вже існують у національних програмах [4].

Відповідно до Рамкових стандартів безпеки та спрощення міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації (ВМО), взаємне визнання АЕО є механізмом, за допомогою якого митні адміністрації визнають результати авторизації та оцінювання відповідності, проведені в іншій державі, що дозволяє уникнути дублювання контрольних процедур [5].

Практична реалізація механізму взаємного визнання АЕО здійснюється шляхом укладення спеціальних міжнародних угод між митними адміністраціями різних держав. Такі угоди ґрунтуються на принципі еквівалентності програм безпеки та спрощення торгівлі, що дозволяє митним органам визнавати результати оцінювання надійності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, проведеного іноземною стороною.

За даними ВМО, лідерами за кількістю укладених MRA є КНР (30), Республіка Корея (26), США (19), Гонконг (18), Сінгапур (13) та Японія (13) [6]. Практика взаємного визнання охоплює не лише країни-лідери митної інфраструктури: у Південно-Африканській Республіці взаємне визнання з ключовими торговельними партнерами закріплено як одна з офіційних пільг Level 1 акредитації в межах національної програми АЕО, адміністрованої SARS, що підтверджує глобальний характер поширення механізму MRA [7].

За даними ВМО, станом на поточний період у світі укладено 132 угоди/домовленості про взаємне визнання АЕО, з яких переважна більшість – 126 – мають двосторонній формат, тоді як багатосторонні угоди залишаються поодинокими: їх укладено лише 6 [6]. Така структура засвідчує, що взаємне визнання АЕО досі формується здебільшого як результат прямих переговорів між парою митних адміністрацій, тоді як практика багатостороннього визнання (за участю трьох і більше держав одночасно) перебуває на початковому етапі розвитку.

Одним із найбільш розвинених прикладів реалізації механізму взаємного визнання програм авторизованих економічних операторів є співробітництво між Митною та прикордонною службою США (Customs and Border Protection, CBP) та митними адміністраціями інших дер-

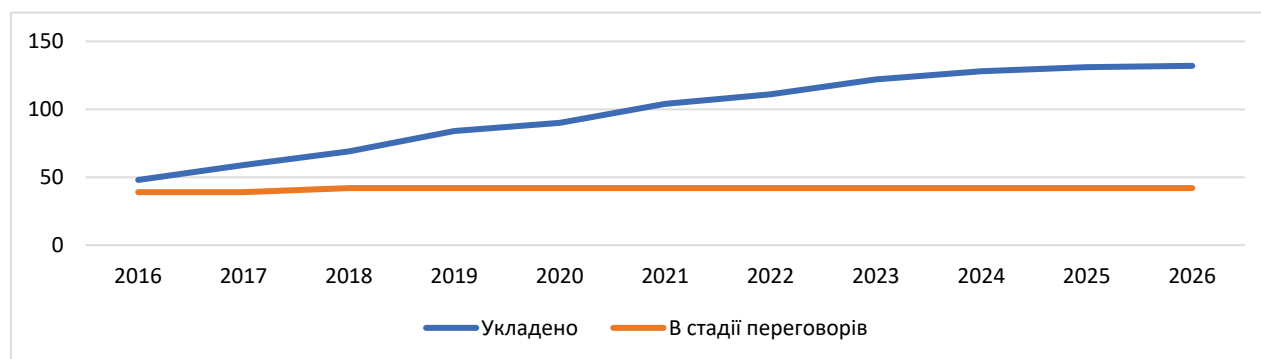

Рис. 1. Динаміка складання угод/договорів про взаємне визнання протягом 2016–2026рр. у світі

Джерело: за даними [6]

жав у межах програми Customs Trade Partnership Against Terrorism (C-TPAT). Процес взаємного визнання включає чотири етапи: порівняльний аналіз програм; спільні валідаційні візити; укладення угоди MRA; впровадження операційних процедур обміну інформацією. Обов'язкові передумови з боку СВР – діюча програма АЕО, ефективна система валідації, безпековий компонент та Угода про взаємну митну допомогу (СММА). За CTPAT 2024 Impact Report, програма охоплювала понад 10 тис. партнерів, 18 угод MRA та 2 Joint Work Plans, забезпечуючи близько 52% вартості імпорту США [8]. Станом на липень 2025 р. мережа розширилася до 19 MRA, що охоплюють 45 країн, включно з ЄС [9]. Досвід США засвідчує, що ефективність механізму взаємного визнання визначається інституційною зрілістю програми АЕО, еквівалентністю критеріїв авторизації, високим рівнем довіри між митними адміністраціями та розвинутою системою інформаційного обміну. Отже, угоди MRA створюють платформу для програм АЕО, які надають додаткові переваги їхнім учасникам через міжнародне шляхом міжнародного визнання з країнами-партнерами.

На відміну від розвинених моделей (C-TPAT, механізми ЄС), українська система АЕО перебуває на етапі інституційного становлення – формуються процедури валідації, розширюється коло учасників, зростає довіра міжнародних партнерів, при цьому спостерігається поступове наближення до європейських підходів, зокрема в частині безпекового компонента. Ключовою передумовою укладення MRA є не формальна наявність програми АЕО, а її практична зрілість і здатність забезпечувати еквівалентний рівень безпеки ланцюгів постачання – саме ці критерії визначають перехід України від одностороннього визнання статусу АЕО до дво- чи багатосторонніх угод. Дубицький Д.П. наголошує на потребі методики оцінки ефективності отримання статусу АЕО, яка дозволила б підприємствам обґрунтовано зважувати доходи й витрати такого рішення [10]. Варгуляк О.Г. звертає увагу, що взаємне визнання уповноважених трейдерів та митних контролів прямо передбачене статтею 80 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС як один з основних засад митного співробітництва сторін, тобто є не лише технічною метою, а договірним зобов'язанням України; водночас автор констатує, що норми Митного

кодексу України щодо АЕО ще не повною мірою відповідають міжнародним стандартам, що підтверджує тезу про розрив між формальним обов'язком і фактичною інституційною готовністю [11].

Оцінка еквівалентності програм АЕО є ключовою передумовою укладення MRA. Її суть – визначення того, чи забезпечує програма АЕО однієї держави рівнозначний рівень безпеки та контролю, як і програма-партнер, незалежно від формальних відмінностей у законодавстві (еквівалентність не тотожне ідентичності вимог). Відповідно до стандартів ВМО та практики ЄС/США, оцінка здійснюється за групами критеріїв:

- безпеки ланцюга постачання – фізична безпека товарів/складів/ транспорту, контроль доступу, кіберзахист;
- митного комплаєнсу – дотримання законодавства, історія порушень, ефективність пост-митного контролю;
- управління ризиками – профілювання, диференціація операторів, селективний контроль;
- інституційної спроможності – стабільність регулювання, незалежність і професійність митних органів;
- валідації та моніторингу – формалізовані процедури первинної оцінки, регулярність ре-валідації;
- інформаційної взаємодії – електронний обмін даними, сумісність систем, захист інформації.

Оцінювання відбувається на кількох рівнях: митні адміністрації держав-партнерів (самооцінка, взаємні перевірки), спільні робочі групи в межах переговорів MRA (технічне зіставлення систем), ВМО (методологічна основа), Європейська Комісія (місії оцінки третіх країн, узгодження з Митним кодексом Союзу).

Довіра у межах MRA формується як кумулятивний результат перевіреної еквівалентності систем, а не як політичне рішення.

Спираючись на групи критеріїв еквівалентності програм АЕО та індикатори довіри, наведені в табл. 1, доцільно сформувати авторську матрицю оцінки готовності України до укладення угод MRA. Матриця дозволяє перейти від якісного опису проблем до структурованої діагностики за кожним із критеріїв, визначити конкретний розрив із вимогами ЄС/ВМО та обґрунтувати пріоритетність напрямів удосконалення.

Таблиця 1

Індикатори довіри між митними адміністраціями країн

Тип довіри	Зміст
Інституційна	стабільність митного законодавства; відповідність стандартам ВМО; спроможність правозастосування
Операційна	результати спільних валідаційних процедур; узгодженість висновків; ефективність контролю
Ризик-орієнтована	узгодженість систем управління ризиками; ідентифікація високоризикових вантажів; частка низькоризикових операторів
Інформаційна	швидкість і повнота обміну даними; цифрова інтеграція систем; захищеність каналів комунікації
Результативна	зниження порушень; скорочення часу оформлення; стабільність комплаєнсу

Таблиця 2

Матриця оцінки готовності України до укладення MRA

Критерій	Рівень готовності	Обґрунтування	Розрив із ЄС/ВМО
Безпека ланцюга постачання	Середній	Базові вимоги щодо фізичної безпеки складів і транспорту впроваджені, але кіберзахист і контроль доступу перевіряються несистемно	Немає уніфікованих технічних стандартів кібербезпеки, як у Митному кодексі Союзу ЄС
Митний комплаєнс	Середній	Формальні процедури перевірки історії порушень існують, але ефективність пост-митного контролю обмежена	Недостатня глибина аудиту порівняно з практикою СРП/ЄС
Управління ризиками	Низький–середній	Профілювання операторів здійснюється частково, автоматизоване селективне оцінювання розвинене недостатньо	Немає централізованої, керованої даними системи, як ICS2
Інституційна спроможність	Низький–середній	Регуляторна база формується, але стабільність законодавства й незалежність правозастосування послаблені воєнним станом	Нижчий рівень передбачуваності регулювання порівняно з партнерами
Валідація та моніторинг	Низький	Обмежена практика ре-валідації, невелика кількість сертифікованих АЕО не дає статистичної бази для підтвердження стабільності	ЄС/США вимагають регулярних циклів ре-валідації з документованою історією
Інформаційна взаємодія	Низький	Цифровий обмін даними з системами ЄС (зокрема ICS2) не завершений	Ключова технічна перешкода для взаємного визнання в реальному часі

Узагальнення за матрицею свідчить, що Україна демонструє середній рівень готовності за критеріями безпеки ланцюга постачання та митного комплаєнсу, тоді як за критеріями валідації та моніторингу, інституційної спроможності й інформаційної взаємодії рівень готовності залишається низьким. Це підтверджує тезу про те, що ключовою перешкодою є не формальна наявність програми АЕО, а її практична зрілість.

Для формалізації результатів оцінки кожен критерій пропонується оцінювати за шкалою від 0 до 3 балів, де 0 – відсутність практики, 1 – початковий (пілотний) рівень, 2 – системний, але неповний рівень, 3 – рівень, еквівалентний стандартам ЄС/ВМО.

Сумарний індекс готовності України становить 7–8 балів із 18 можливих, що відповідає перехідному етапу за умовною шкалою інтерпретації: 0–6 балів – низька готовність (переговори про MRA передчасні),

7–12 балів – перехідна готовність (доцільна підготовча робота за пріоритетними напрямками), 13–18 балів – висока готовність (можливе повноцінне укладення MRA).

Отриманий результат дає підстави для висновку, що Україні на поточному етапі доцільно зосередити зусилля не на форсуванні переговорів про нові угоди MRA, а на закритті розривів за критеріями валідації та моніторингу, інституційної спроможності й інформаційної взаємодії – саме ці три напрями визначено пріоритетними в розділі «Напрями вдосконалення».

Визнання еквівалентності української програми АЕО з боку ЄС потребує:

- функціональної еквівалентності українських стандартів європейським;
- прозорого механізму валідації та моніторингу учасників;

Таблиця 3

Бальна оцінка критеріїв готовності України до MRA

Критерій	Бал (0–3)	Інтерпретація балу
Безпека ланцюга постачання	2	Системний, але неповний рівень
Митний комплаєнс	2	Системний, але неповний рівень
Управління ризиками	1	Початковий/пілотний рівень
Інституційна спроможність	1	Початковий/пілотний рівень
Валідація та моніторинг	1	Початковий/пілотний рівень
Інформаційна взаємодія	0–1	Відсутність практики / початковий рівень

- цифровізації митних процедур і сумісності IT-систем з платформами ЄС;
- ефективного управління митними ризиками за практиками ЄС;
- сталого рівня довіри, підтвердженого технічними місіями.

Реалізація такої угоди скоротить час митного оформлення, знизить транзакційні витрати добросовісних суб'єктів ЗЕД і підвищить конкурентоспроможність українських експортерів на ринку ЄС, а в перспективі може стати проміжним етапом інтеграції України в європейський митний простір.

Аналіз сучасного стану впровадження механізму взаємного визнання АЕО в Україні дає змогу виокремити комплекс взаємопов'язаних проблем, що стримують перехід від одностороннього визнання статусу АЕО до укладення повноцінних угод МРА:

- недостатня інституційна зрілість програми АЕО – обмежена кількість операторів, незначна практика ре-валідації та пост-митного аудиту ускладнюють підтвердження еквівалентності;
- обмежена міжнародна практика взаємного визнання – Україна лише формує досвід порівняно з країнами з розвинутою мережею МРА;
- недостатня цифрова сумісність митної інфраструктури з системами ЄС (зокрема ICS2), обмежений автоматизований обмін даними, потреба у вдосконаленні кібербезпеки;
- незавершеність системи управління ризиками – неоднорідність практики, недостатня автоматизація, обмежене використання цифрових технологій;
- недостатня довіра до митної адміністрації, на яку додатково впливають безпекові виклики воєнного стану;
- низька привабливість статусу АЕО для бізнесу – обмежений перелік пільг, невисока поінформованість суб'єктів ЗЕД.

Подолання зазначених проблем потребує реалізації комплексу взаємоузгоджених заходів за такими напрямками:

- інституційна зрілість програми АЕО – вдосконалення процедур авторизації, моніторингу та ре-валідації; єдині підходи на всій митній території; посилення пост-митного аудиту; розширення кола сертифікованих підприємств для формування бази довіри;
- цифрова інтеграція – завершення цифровізації процедур АЕО, сумісність з платформами ЄС (ICS2),

автоматизований обмін даними, застосування великих даних та ШІ в управлінні ризиками;

- ризик-орієнтоване адміністрування – централізована система управління ризиками, автоматизоване профілювання, гармонізація критеріїв оцінювання з основними торговельними партнерами;
- міжнародна взаємодія – розширення переговорного процесу щодо нових МРА, участь у спільних валідаційних місіях та експертних оцінюваннях, співпраця з митними адміністраціями ЄС, США та інших країн;
- розширення участі бізнесу – більше митних спрощень, реальна пріоритетність оформлення, менше адміністративного навантаження, популяризація переваг статусу АЕО;
- формування довіри – стабільність митного законодавства, прозорість процедур, виконання міжнародних зобов'язань, професійна спроможність митних органів.

Дослідження має певні обмеження, які варто враховувати при інтерпретації результатів. По-перше, запропонована бальна оцінка критеріїв готовності (табл. 3) має експертний характер і ґрунтується на узагальненні відкритих джерел і документів ВМО/СВР, а не на офіційній статистиці Держмитслужби України, повний доступ до якої обмежений, зокрема через безпекові виклики воєнного стану. По-друге, відсутність тривалого періоду спостережень не дає змоги простежити динаміку індексу готовності в часі – наведена оцінка є одномоментним «зрізом». По-третє, матриця не враховує галузевої диференціації підприємств-заявників статусу АЕО, що може уточнюватися в подальших дослідженнях через експертне опитування або пілотну апробацію на вибірці підприємств.

Висновки. Удосконалення механізму взаємного визнання програм АЕО в Україні слід розглядати як комплексну державну політику, спрямовану на досягнення міжнародної еквівалентності національної програми. Її реалізація забезпечить виконання критеріїв, необхідних для укладення нових угод МРА, розширення мережі партнерств Держмитслужби, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств та інтеграцію України до глобальних безпечних ланцюгів постачання. У стратегічній перспективі взаємне визнання програм АЕО має стати одним із ключових інструментів європейської інтеграції України та розвитку сервісно орієнтованої моделі митного адміністрування.

Список літератури:

1. Дугінець Г., Золотарьова О., Караваєв Т. Роль АЕО у розширенні преференційної торгівлі між асиметричними економіками. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-162>
2. Tuan Dung Pham. Factors impacting the negotiation of mutual recognition arrangements/ agreements of authorised economic operator programs: A literature review. *Customs Scientific Journal*. 2019. № 2. Pp. 68–82. URL: <https://researchoutput.csu.edu.au/en/publications/factors-impacting-the-negotiation-of-mutual-recognition-arrangements/>
3. Lee Jin-woo. Strategies for Concluding MRAs through Enhanced Transparency Under WTO Agreements: Focusing on an Empirical Analysis of Factors AEO MRA Conclusion. 2021. Vol. 5, no. 2. Pp. 113–142. DOI: <https://doi.org/10.2316/jiet.2021.5.2.113>
4. Дугінець Г., Вдовиченко М. Авторизований економічний оператор: переваги та проблеми імплементації в світі. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-73>

5. SAFE Framework of Standards, 2021. URL: <https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe-framework-of-standards.pdf>
6. Офіційний сайт Всесвітньої митної організації. URL: <https://aeo.wcoomd.org>
7. Nkhahle O., Baldavoo K. Evaluating AEO in facilitating trade and improving compliance. *International Journal of Research in Business and Social Science*. 2025. Vol. 14, No. 9. P. 201–210. DOI: <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v14i9.4573>
8. Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT) Trade Compliance URL: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/ctpat/trade-compliance>
9. US Customs and Border Protection. (2025). CTPAT 2024 impact report. URL: https://www.cbp.gov/sites/default/files/2025-05/CTPAT%202024%20Impact%20Report_PBRB%20%28508%29.p
10. Дубицький Д. П., Желякова А. В. Оцінка ефективності одержання статусу уповноваженого економічного оператора. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5256>
11. Варгуляк О. Г. Запровадження та сучасний стан функціонування інституту авторизованого економічного оператора в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2023. № 64. С. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.64.6>

References:

1. Duhinets H., Zolotarova O. & Karavaiev T. (2025). Rol AEO u rozshyrenni preferentsiinoi torhivli mizh asymetrychnymy ekonomikamy [The role of AEO in expanding preferential trade between asymmetric economies]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-162> (in Ukrainian)
2. Pham T. D. (2019). Factors impacting the negotiation of mutual recognition arrangements/agreements of authorised economic operator programs: A literature review. *Customs Scientific Journal*, no 2, pp. 68–82. Available at: <https://researchoutput.csu.edu.au/en/publications/factors-impacting-the-negotiation-of-mutual-recognition-arrangement/>
3. Lee J.-W. (2021). Strategies for concluding MRAs through enhanced transparency under WTO agreements: Focusing on an empirical analysis of factors affecting AEO MRA conclusion. *Journal of International Economic Studies and Trade*, no. 5(2), pp. 113–142. DOI: <https://doi.org/10.23161/jiet.2021.5.2.113>
4. Duhinets H. & Vdovychenko M. (2024). Avtoryzovanyi ekonomichnyi operator: Perevahy ta problemy implementatsii v sviti [Authorized Economic Operator: Advantages and challenges of implementation worldwide]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-73/> (in Ukrainian)
5. World Customs Organization. (2021). *SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade*. Available at: <https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe-framework-of-standards.pdf>
6. World Customs Organization. (n.d.). *Authorized Economic Operator (AEO) Compendium*. Available at: <https://aeo.wcoomd.org>
7. Nkhahle O. & Baldavoo K. (2025). Evaluating AEO in facilitating trade and improving compliance. *International Journal of Research in Business and Social Science*, no. 14(9), pp. 201–210. DOI: <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v14i9.4573>
8. U.S. Customs and Border Protection. (n.d.). *Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT) Trade Compliance*. Available at: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/ctpat/trade-compliance>
9. U.S. Customs and Border Protection. (2025). *CTPAT 2024 Impact Report*. Available at: https://www.cbp.gov/sites/default/files/2025-05/CTPAT%202024%20Impact%20Report_PBRB%20%28508%29.pdf
10. Dubytskyi D. P. & Zheliakova A. V. (2016). *Otsinka efektyvnosti oderzhannia statusu upovnovazhenoho ekonomichnoho operatora* [Assessment of the effectiveness of obtaining the Authorized Economic Operator status]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5256/> (in Ukrainian)
11. Varguliak O. H. (2023). Zaprovadzhennia ta suchasnyi stan funktsionuvannia instytutu avtoryzovanoho ekonomichnoho operatora v Ukraini [Implementation and current state of the Authorized Economic Operator institution in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia*, no. 64, pp. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.64.6>. (in Ukrainian)

MUTUAL RECOGNITION OF AUTHORIZATIONS OF AUTHORIZED ECONOMIC OPERATORS AS A TOOL FOR STRATEGIC MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES OF ENTERPRISES

The article examines the mechanism of mutual recognition of Authorized Economic Operators (Mutual Recognition Arrangement, MRA) as an instrument of strategic management of enterprises' foreign economic activity amid the transformation of international trade and growing requirements for the security of global supply chains. The relevance of the topic for Ukraine is substantiated in the context of the European integration course, harmonization of customs legislation with EU law, and reform of the national customs system. Scientific approaches to studying MRA are systematized, distinguishing institutional-trust-based and process-based directions; a research gap is identified concerning the absence of formalized tools for assessing a country's readiness to conclude such agreements. The essence of the AEO mutual recognition mechanism is disclosed, extending not only to declarants but also to carriers, warehouse owners, consignors, and consignees, thereby forming "authorized supply chains." International experience in implementing MRA is generalized using the example of the Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT) program administered by the U.S.

Customs and Border Protection, which encompasses 19 MRA agreements with 45 countries, including the EU. The state and prospects of AEO institute development in Ukraine are analyzed, including the regulatory prerequisites defined by Article 80 of the EU–Ukraine Association Agreement. Groups of criteria for assessing AEO program equivalence (supply chain security, customs compliance, risk management, institutional capacity, validation and monitoring, information exchange) and types of trust between customs administrations are systematized. An original matrix for assessing Ukraine's readiness to conclude MRA agreements is developed, along with a scoring scale for calculating a composite readiness index. It is established that Ukraine is at a transitional stage of readiness (7–8 out of 18 points), which justifies prioritizing the development of validation and monitoring, institutional capacity, and information exchange. Problems in implementing MRA in Ukraine are identified, and directions for improving the mechanism aimed at achieving international equivalence of the national AEO program are substantiated.

Key words: *Authorized Economic Operator; mutual recognition, foreign economic activity, customs simplifications.*

Дата надходження статті: 13.08.2026

Дата прийняття статті до публікації: 15.09.2026

Дата публікації статті: 06.10.2026